

Odlíšné stanovisko sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského

k uzneseniu č. k. PLz. ÚS 3/2024-6 z 18. decembra 2024

1. Ústavný súd uznesením č. k. PLz. ÚS 3/2024-6 z 18. decembra 2024 správne zjednotil právne názory IV. senátu v uznesení č. k. IV. ÚS 289/2023-16 z 23. mája 2023 a odlišný právny názor III. senátu, ku ktorému dospel v konaní sp. zn. III. ÚS 18/2024.

2. Možno sa stotožniť s tým, že zamietnutie sťažnosti obvineného proti uzneseniu sudcu pre prípravné konanie alebo súdu prvého stupňa podľa § 82 ods. 1 alebo 2 Trestného poriadku z dôvodu, že je neprípustná podľa § 193 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, je porušením základného práva obvineného na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

3. Rovnako sa treba stotožniť s tým, že pri formulácii tohto záveru bolo v rovine podústavného práva potrebné zodpovedať, či je prípustná sťažnosť podľa § 185 ods. 1 Trestného poriadku proti uzneseniu, ktorým, či už sudcom pre prípravné konanie, alebo súdom prvého stupňa, boli uložené obmedzenia a povinnosti podľa § 82 ods. 1 Trestného poriadku, alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu prokurátora, obvineného alebo probačného a mediačného úradníka na zrušenie alebo zmenu povinností a obmedzení podľa § 82 ods. 2 Trestného poriadku.

4. Na rozdiel od väčšiny pléna ústavného súdu však pre zodpovedanie tejto otázky nie je rozhodujúce ustanovenie § 72 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Väčšina pléna ústavného súdu dospela k výroku zjednocovacieho uznesenia argumentáciou založenou takmer výlučne na hľadisku zákonnosti, skúmajúc pritom jazykové stvárnenie relevantných ustanovení Trestného poriadku. Ústavný súd sa takýmto spôsobom uvažovania dostáva viac do polohy ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, ktorá mu neprináleží, čo sám, vychádzajúc z ústavnej koncepcie jeho postavenia, nie raz judikoval. Ústavný súd tak opúšťa pozíciu ústavného orgánu poskytujúceho v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základných práv a slobôd. Ochrana základných práv a slobôd ústavným súdom je v konaní o ústavnej sťažnosti spojená s podústavným právom. Je tomu tak ale iba z dôvodu, že ústavný súd je povolaný na prieskum súladu požiadaviek plynúcich z konceptu ľudských práv s výkladom a uplatňovaním zákona a nižších právnych predpisov všeobecnými súdmi či inými orgánmi verejnej moci. Popísaná úloha by bola nerealizovateľná bez formulácie názoru ústavného súdu na podústavné otázky. To však nesmie znamenať, že v konaní o ústavnej sťažnosti ústavný súd sklzáne do postavenia všeobecného súdu, ktorý nechráni len subjektívne práva, ale aj iné hodnoty (verejný záujem) štandardne sa ukrývajúce za pojmom „zákonnosť“.

5. Väčšinové odôvodnenie zjednocovacieho uznesenia sa v nezanedbateľnej časti venuje rozhodnutiam podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku. Dospieva k záveru, že rozhodnutia podľa § 82 ods. 2 Trestného poriadku spadajú práve a len pod § 72 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Podľa nášho názoru ide o otázku rezervovanú všeobecným súdom. Bez toho, aby sme zľahčovali význam odpovede na ňu, zastávame názor o nesprávnosti predpokladu, že ústavný súd netvoriaci súčasť sústavy všeobecného súdnictva musí

kategoricky ustáliť, pod ktoré písmeno v § 72 ods. 1 Trestného poriadku dotknutá skupina rozhodnutí patrí. Z hľadiska prípustnosti sťažnosti podľa § 83 ods. 1 Trestného poriadku, čo bola ústavno-právne významná otázka (čl. 46 ods. 1 ústavy) tvoriaca predmet zjednotenia, je irelevantné, pod ktorú zo šiestich kategórií rozhodnutí regulovaných v § 72 ods. 1 Trestného poriadku je posudzované rozhodnutie subsumovateľné. Každá z uvedených kategórií totiž patrí k rozhodnutiam o väzbe, čo má za následok prípustnosť sťažnosti ako opravného prostriedku.

6. Predpokladom uloženia obmedzení a povinností podľa § 82 ods. 1 Trestného poriadku je predchádzajúce rozhodnutie podľa § 80 alebo § 81 Trestného poriadku, podľa ktorých ak je daný dôvod väzby, môže sudca pre prípravné konania alebo súd väzbu nahradiť zárukou, sľubom, dohľadom alebo prijatím peňažnej záruky a obvineného ponechať na slobode alebo ho prepustiť na slobodu. Predpokladom každého rozhodnutia, ktorým boli uložené obmedzenia a povinnosti alebo bolo rozhodnuté o návrhu na ich zrušenie alebo zmenu, je tak predchádzajúca úvaha o tom, že či sú dané dôvody väzby (§ 71 ods. 1 Trestného poriadku). Bez vysporiadania sa s otázkou dôvodov väzby nemožno rozhodnúť nielen o uložení povinností a obmedzení, ale ani o návrhu na ich zrušenie alebo zmenu. Dôvody väzby sa tak musia skúmať, či už pri rozhodnutí podľa § 82 ods. 1 Trestného poriadku, alebo rozhodnutí podľa § 82 ods. 2 Trestného poriadku. Nezistenie dôvodov väzby, ku ktorému musí sudca pre prípravné konania alebo súd pristúpiť bez návrhu, musí v oboch prípadoch viesť či už k ponechaniu obvineného na slobode, k jeho prepusteniu z väzby na slobodu alebo k neuloženiu či zrušeniu skôr uložených obmedzení a povinností.

7. Nevyhnutnosť posúdenia dôvodov väzby v akomkoľvek rozhodnutí podľa § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, a to aj bez návrhu obsiahnutého, či už vo vyjadrení obvineného k návrhu na vzatie do väzby, alebo v návrhu prokurátora, obvineného alebo probačného a mediačného úradníka podľa § 82 ods. 2 Trestného poriadku, tak nevyhnutne vedie k záveru o tom, že akékoľvek rozhodnutie podľa § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku je rozhodnutím o väzbe v zmysle § 83 ods. 1 Trestného poriadku. Je tomu tak preto, že v každom z týchto rozhodnutí sa musia skúmať dôvody väzby.

8. Na tomto závere nič nemení ani taxatívny výpočet rozhodnutí o väzbe obsiahnutý v § 72 ods. 1 Trestného poriadku. Účelom tohto výpočtu je regulácia postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré sú obsiahnuté v § 72 ods. 2 až 8 Trestného poriadku a ktoré upravujú náležitosti rozhodnutí o väzbe a procesný postup súdu prvého stupňa pri rozhodovaní o väzbe. Tieto ustanovenia však neupravujú otázku prípustnosti sťažnosti. To vedie k záveru, že otázkou prípustnosti sťažnosti proti rozhodnutiam podľa § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku sa z pohľadu pojmu rozhodnutie o väzbe v § 83 ods. 1 Trestného poriadku treba vysporiadať prostredníctvom iných argumentov ako len argumentom vzťahu k taxatívne výpočtu v § 72 ods. 1 Trestného poriadku. To platí o to viac, že § 83 ods. 1 Trestného poriadku je systematicky zaradený nie v diele s titulom Väzba, ale v nasledujúcom druhom diele štvrtej hlavy prvej časti Trestného poriadku s titulom Nahradenie väzby bezprostredne za ustanoveniami § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku.

9. Okrem toho aj podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku rozhodnutím o väzbe je aj rozhodnutie o ponechaní obvineného na slobode alebo jeho prepustení z väzby na slobodu pri nahradení

väzby. V tejto súvislosti neobstojí argumentácia o akcesorickom, teda vedľajšom či nepodstatnom charaktere rozhodnutí podľa § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku. I na uloženie, zmenu alebo trvanie týchto obmedzení je nevyhnutné zistenie dôvodov väzby. To, či sú dôvody väzby dané, tak nie je vedľajšou či nepodstatnou zložkou rozhodovania podľa § 82 ods. 1 a 2 Trestného poriadku.

10. O nepodstatnú zložku rozhodovania nejde už len z toho dôvodu, že zistenie dôvodov väzby aj pri jej nahradení, teda pri upustení od núteného umiestnenia v ústave na výkon väzby, umožňuje uloženie obmedzení a povinností, ktoré bezprostredne zasahujú do základných práv a slobôd podľa čl. 19 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 23 ods. 1 a 2 ústavy alebo dokonca a aj do osobnej slobody podľa čl. 17 ods. 1 ústavy (rozsudky ESLP vo veciach Lavents proti Lotyšku č. 58442/00 a Dacosta Silva proti Španielsku č. 69966/01).

V Košiciach 18. decembra 2024

Robert Šorl
sudca

Martin Vernarský
sudca